

Commissie Zorgvuldig Bestuur

CZB/KL/KSO/2021/473

BETREFT: Invoering van een laptopproject.

1. PROCEDURE

1.1. Ontvangst: 15 juli 2021.

1.2. Verzoekers

- (S) en (T);
 - (U) en (V);
 - (W) en (X);
- allen ouders van een leerling.

1.3. Verwerende partij

Schoolbestuur: (Y);

School: (Z);

1.4. CZB

Bij aangetekende brief van 15 juli 2021 zenden de verzoekers hun klacht (+ bijlagen) aan het secretariaat van de Commissie.

Bij aangetekende brief van 16 augustus 2021 wordt de verwerende partij door het secretariaat in kennis gesteld van de klacht, gewezen op de mogelijkheid om een verweerschrift in te dienen en uitgenodigd voor de zitting van 6 september 2021.

Bij e-mail van 16 augustus 2021 worden de verzoekers uitgenodigd voor de zitting van 6 september 2021.

Bij e-mail van 3 september 2021 bezorgt de verwerende partij het secretariaat van de Commissie een verweerschrift met bijbehorende stukken.

Bij e-mail van 3 september 2021 wordt de verzoekers een afschrift van het verweerschrift overgemaakt.

Bij e-mail van 5 september 2021 hebben de verzoekers een repliek op het verweerschrift met een aantal bijkomende stukken overgemaakt aan het secretariaat van de Commissie.

2. INHOUD van de KLACHT

De klacht van de verzoekers is gericht tegen de beslissing die ouders van leerlingen die van het tweede naar het derde middelbaar gaan, verplicht om een door de school opgelegd laptopmodel te kopen.

De verzoekers menen dat bij het nemen van deze beslissing de regels inzake participatie en kosteloosheid werden geschonden.

Meer bepaald heeft de klacht van de verzoekers betrekking op het volgende.

1. Allereerst klagen de verzoekers aan dat de schoolraad niet tijdig werd geïnformeerd over de voornoemde beslissing. Het laptopproject kwam voor het eerst aan bod op de schoolraad van 22 juni 2021, nadat de beslissing al lang genomen was en de school al verschillende reacties had ontvangen van ouders die op 16 juni 2021 via Smartschool waren geïnformeerd over de verplichting tot aanschaf van een laptop. Voorafgaand aan die vergadering, kregen de leden van de schoolraad geen relevante documenten doorgestuurd. Het besluit van de Vlaamse Regering met betrekking tot Digisprong dateerde ook al van 30 april 2021. Door zolang te wachten, kon de schoolraad haar informatierecht zoals bepaald in art. 15 van het participatiedecreet, niet meer uitoefenen. Aan de schoolraad werd het ontwerp van beslissing nooit voorgelegd, wat nochtans verplicht is conform art. 21 van het participatiedecreet. Aan de schoolraad werd geen advies gevraagd over het project zelf, over de externe partij waarmee de school in zee gaat, over het type laptop, de kostprijs en de wijziging van de bijdragereling van het schoolreglement.

2. De verzoekers klagen ook de hoge prijs van de laptop aan. Er wordt 774,00 EUR gevraagd bij onmiddellijke aankoop en 874,00 EUR bij huurkoop. Dit betekent dat ouders die het al financieel moeilijk hebben over vier jaar tijd 100,00 EUR meer dienen te betalen. Iedere leerling die een laptop koopt of huurt, krijgt tijdens het schooljaar 2022-2023 een korting op de schoolfactuur van 33%.

Volgens de verzoekers had het schoolbestuur meer rekening moeten houden met de maatschappelijke context voor ze deze beslissing nam. De maatschappelijke context betreft hier de Covid 19-pandemie. Enerzijds zijn er ouders die het financieel bijzonder moeilijk hebben (ook los van Covid 19) door economische of tijdelijke werkloosheid. Anderzijds zijn er ouders die voor hun kinderen een eigen laptop hebben gekocht. Er zijn leerlingen die al in het eerste middelbaar tijdens de lange lockdown en de lange periode van afstandsonderwijs een eigen laptop hebben aangeschaft (schooljaar 2019-2020), maar er zijn ook ouders die door de verlenging van de vele maatregelen en het verplichte thuiswerk in het huidige schooljaar 2020-2021 een laptop gekocht hebben voor hun kind(eren). Voor deze ouders is de verplichte laptop dan ook een dubbele uitgave, waarmee de school niet voldoet aan het principe van kostenbeperking. Bovendien geeft de school nergens een antwoord waarom voor zo'n duur model gekozen wordt. Overigens is op de website m.b.t. Digisprong ook de aanbeveling opgenomen zo weinig mogelijk kosten aan ouders door te rekenen.

Ook over de kostprijs is de schoolraad niet tijdig geïnformeerd geweest. Het gaat hier nochtans over een aanpassing van de bijdrageregeling in de schoolkosten. Daar komt nog eens de kost van schoolboeken bovenop, een eerste voorschot van 150 euro is reeds gefactureerd door de school. Eigenlijk gaat het om een verdubbeling van de schoolkosten voor het derde middelbaar want de schoolkosten worden op 765 of 770 EUR geraamd in het schoolreglement.

3. Tevens werden de ouders zeer laat ingelicht over het laptopproject. Er is geen actieve ouderraad op de school aanwezig en de ouders werden pas geïnformeerd via Smartschool op 16 juni 2021. Op 23 juni 2021 stuurde de school na vele reacties van de ouders, verdere informatie over het project via Smartschool. Door de laattijdige inlichting van de ouders, krijgen zij niet eens een maand de tijd om de laptop te bestellen indien de levering tegen 1 september 2021 gegarandeerd moet worden.

In dat verband merken de verzoekers op dat ouders van nieuwe leerlingen wel reeds werden geïnformeerd over de laptop tijdens een digitale opendeurdag.

De verzoekers hebben meteen op 17 juni 2021 schriftelijk geprotesteerd tegen de beslissing van de school, maar uit een daaropvolgend gesprek bleek dat de school niets aan haar visie zou veranderen.

Een bijkomend punt over de laattijdige communicatie van de school is dat de ouders geen tijd meer hebben om hun kind eventueel in een andere school in te schrijven die (nog) geen laptop verplicht of die kiest voor een goedkoper model of die een laptop tegen een redelijk bedrag ter beschikking stelt aan de leerlingen.

4. Tot slot kaarten de verzoekers aan dat het in casu gaat om leerlingen die al in hun schoolloopbaan zitten. In het verleden heeft de Commissie reeds geoordeeld dat het invoeren van een nieuw project dat een gevoelige stijging van de kosten van de studies inhoudt, de verwachtingen van de ouders schendt. Een inbreuk daarop vraagt dan ook een passende verantwoording. (Zie beslissingen met nrs. CZB/V/KSO/2012/307 en CZB/KL/KSO/2012/311.)

De verzoekers vinden daarenboven dat de invoering van een verplichte laptop de schoolorganisatie fundamenteel verandert conform art. 22 participatiedecreet. Zoals reeds vermeld, hebben de leden van de schoolraad echter niet de kans gekregen om de geleding die ze vertegenwoordigen te informeren en te raadplegen zoals voornoemd artikel voorschrijft.

Verzoekers wijzen er verder op dat de school binnen de contouren van Digisprong niet verplicht is reeds in het schooljaar 2021-2022 om de laptop in te voeren.

De school heeft de voorbije jaren ook steeds aangegeven dat de aankoop van een laptop een privézaak was. De school ontloopt dan ook haar verantwoordelijkheid door nu niet eerst samen met alle betrokkenen na te gaan wat de behoefte van de verschillende partijen zijn.

De verzoekers vragen dat de inrichtende macht de beslissing om een laptop te verplichten in het schooljaar 2021-2022 voor leerlingen van het derde middelbaar herroept en tijdens het schooljaar de participerende organen haar werk laat doen om zo op zoek te gaan naar een overgangsmaatregel waarbij de digitale vaardigheden van de leerlingen kunnen worden ingeoefend, maar waarbij de leerlingen hun zelfgekozen laptop kunnen gebruiken tot ze afgestudeerd zijn van (Z). Leerlingen die geen laptop hebben, kunnen alsnog gevraagd worden om een zelfgekozen laptop te kopen. Een mogelijk redelijk alternatief is dat de school zelf de laptops aankoopt en de leerlingen toelaat deze op school te gebruiken. Dit is de enige echt duurzame oplossing om ervoor te zorgen dat er geen overconsumptie van laptops gecreëerd wordt.

Gezien de school over de verplichting tot aanschaf van een laptop niet vóór 16 juni 2021 heeft gecommuniceerd, lijkt het de verzoekers niet meer dan logisch dat de beslissing inzake een verplicht opgelegde laptop vervangt door een zelfgekozen laptop voor iedereen waar dan bepaalde softwareprogramma's op kunnen worden gedownload.

3. INHOUD van het VERWEER

3.1. Onder een eerste punt 'feitelijke gegevens', geeft verwerende partij volgend overzicht.

De start van het laptop-project heeft tot doel om de beleidsbeslissing voor een versnelde digitalisering in het onderwijs van de Vlaamse overheid van 29 maart 2021 om te zetten in een praktische beschikbaarheid van laptops in het schooljaar 2021-2022. Alles werd dan ook in het werk gesteld door de school om gebruik te kunnen maken van de drie maanden van het schooljaar die nog restten om een partner te vinden om dit te realiseren en de ouders mee te krijgen in het project. Specifiek wordt gezocht naar een manier om de digisprong te doen kaderen binnen het pedagogisch project van het Gemeenschapsonderwijs, door één toestel voor alle leerlingen te promoten. De school wil op deze manier voorkomen dat de schoollaptop een

statussymbool wordt en dat er enorme verschillen zijn qua kwaliteit. Dit maakt het ook eenvoudiger om de nodige software voor digitale examens te installeren en reparaties en beheer uit te voeren.

Voor de leerlingen die overstappen naar het 3de middelbaar wordt dit project al op 8 mei 2021 voor het eerst voorgesteld.

Op 22 juni 2021 wordt het project met kennis van zaken besproken op de schoolraad. Hoewel de school zoveel mogelijk ouders in het project wenst mee te krijgen, staat in het verslag van de schoolraad duidelijk te lezen dat het laptop-project niet kan worden afgedwongen. Indien de school het alsnog aangewezen zou achten het aankopen van de laptop als een verplichting op te leggen, zal overleg met de schoolraad worden gevoerd, aangezien dit een wijziging van het schoolreglement veronderstelt.

3.2. Vervolgens haalt de verwerende partij aan dat de klacht van de verzoekers om verschillende redenen niet ontvankelijk is.

Allereerst is de klacht van de verzoekers onontvankelijk omdat hun klacht enkel gericht is tegen de verplichting om een door de school opgelegd model te kopen. Dergelijke verplichting bestaat niet. De klacht is bijgevolg ontvankelijk wegens gebrek aan voorwerp.

Bovendien vragen de verzoekers om een beslissing van de inrichtende macht te vernietigen. De bevoegdheden van de Commissie voorzien hier echter niet in.

3.3. In antwoord op de argumentatie van de verzoekers, doet verwerende partij het volgende gelden.

Wat betreft de zogenaamde schending van het participatiedecreet, stelt de verwerende partij dat de kinderen van de verzoekers les volgen in het Gemeenschapsonderwijs. De verzoekers beroepen zich op bepalingen uit hoofdstuk 2 van het voornoemde decreet. Echter, blijkens artikel 7 van dit hoofdstuk is het volledige hoofdstuk niet van toepassing op het Gemeenschapsonderwijs.

Wat de beweerde hoge prijs van de laptop betreft, meent de verwerende partij dat – ondanks de gesprekken die gevoerd werden – de verzoekers blijken niet het onderscheid te kunnen maken tussen het aankopen van een laptop en het aanbieden van een laptop met een langdurig onderhoudscontract. Een correcte technische ondersteuning is in de prijs inbegrepen.

Wat de laattijdige informatie betreft, wijst de verwerende partij erop dat de ouders reeds op 8 mei 2021 werden geïnformeerd over het laptopproject.

Tot slot, wat betreft het feit dat leerlingen al in hun schoolloopbaan zitten, is het recente digisprong-project een passende verantwoording om tijdens de schoolloopbaan een project in te voeren. De verzoekers verwijzen naar de mogelijkheid om de aankoop uit te stellen naar schooljaar 2022-2023. Waarom dit in hun specifieke geval enig verschil zou maken, is voor de verwerende partij niet duidelijk.

4. ZITTING COMMISSIE

4.1 Datum en uur: 6 september 2021 om 11u45 (hoorzitting) en 15 oktober 2021 om 13u (beraadslaging).

4.2 Kamer

Kamer bevoegd voor het secundair onderwijs, het deeltijds kunstonderwijs, het volwassenenonderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding.

4.3 Commissieleden

De Commissie is in overeenstemming met artikel VII.2 Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs en de ministeriële besluiten van 14 juli 2015 en 21 mei 2019 betreffende de samenstelling van de Commissie Zorgvuldig Bestuur als volgt samengesteld:

De heer Bengt Verbeeck, voorzitter.

Ivo Van Genechten, Rita Lambregts, Paul De Cock en Ingeborgh Verbruggen, leden.

4.4 Aanwezige betrokkenen, getuigen, deskundigen, raadslieden

- Voor verzoekende partij: (S) en (T), verzoekers.

- Voor verwerende partij:

- (Z), algemeen directeur;
- (Za), coördinerend directeur;
- (Zb), coördinator digitaal beleid;
- (Zc), advocaat.

4.5. Stemming

De Commissie heeft na beraadslaging eenparig de volgende conclusies en beslissing opgesteld.

5. BESLISSING

5.1. Regelgeving

** Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele rechten van 19 december 1966.*

Artikel 13 bepaalt dat de Lid-Staten zich engageren om het middelbaar onderwijs door middel van alle passende maatregelen en in het bijzonder door de geleidelijke invoering van kosteloos onderwijs, voor ieder beschikbaar en algemeen toegankelijk te maken.

** Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind van 20 november 1989.*

Artikel 28 bepaalt dat de Lid-Staten het recht erkennen van het kind op onderwijs en teneinde dit recht geleidelijk en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, ervoor te zorgen de ontwikkeling van het secundair onderwijs aan te moedigen, voor ieder kind beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken en passende maatregelen te nemen zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk.

** Grondwet.*

Artikel 24, § 3, eerste lid: “De toegang tot het onderwijs is kosteloos tot het einde van de leerplicht”.

** Codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs*

Art. VII.5. De Commissie beslist over de gegrondheid van klachten van belanghebbenden

inzake :

1° de internationaalrechtelijke en grondwettelijke beginselen inzake de kosteloosheid van het onderwijs, de beginselen vermeld in artikel 27 van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997, artikel 35 van de codificatie betreffende het secundair onderwijs, en artikel 6, 6°, van het decreet van 1 december 1998 betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding en de bijdrageregeling bedoeld in artikel 27bis en 27ter, §1, van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997;

2° ...

3° ...

Wanneer zij oordeelt dat een klacht gegrond is, kan zij beslissen om :

1° een gedeeltelijke terugbetaling van het werkingsbudget van de betrokken school of centrum, het betrokken centrum voor leerlingenbegeleiding of de betrokken school voor deeltijds kunstonderwijs op te leggen. De terugvordering of inhouding kan echter niet meer bedragen dan 10 procent van dat werkingsbudget en kan er niet toe leiden dat het aandeel in het werkingsbudget dat bestemd is voor personeelsaangelegenheden in absolute cijfers kleiner wordt dan wanneer de maatregel niet zou getroffen zijn;

2° ...

Deze sanctie wordt slechts uitvoerbaar de dag nadat de termijn om beroep in te stellen bij de Vlaamse Regering verstreken is. Voorafgaandelijk aan het opleggen van een sanctie nodigt de Commissie het betrokken schoolbestuur of het betrokken bestuur uit om de bestreden rechtshandeling in te trekken of te herzien of in een passende genoegdoening te voorzien.

** Codex Secundair Onderwijs*

Art. 35. In het door de Vlaamse Gemeenschap gefinancierd of gesubsidieerd voltijds secundair onderwijs en deeltijds beroepssecundair onderwijs kan geen direct of indirect inschrijvingsgeld worden gevraagd.

Na overleg binnen de schoolraad bepalen de schoolbesturen de lijst van bijdragen die aan de betrokken personen kunnen worden gevraagd, evenals de afwijkingen die op deze bijdrageregeling worden toegekend. De bijdrageregeling wordt door middel van het school- of centrumreglement aan de betrokken personen meegedeeld. Zowel de bijdrageregeling als de schoolfacturen vermelden dat gespreide betaling mogelijk is evenals een contactpersoon tot wie de betrokken personen die dergelijke gespreide betaling wensen, zich kunnen richten.

Art. 36. De kosten van het onderwijs, verstrekt in scholen en centra of afdelingen voor onderwijs, tot stand gebracht door openbare of private personen, vallen ten laste van de schoolbesturen.

Aan de gefinancierde of gesubsidieerde scholen en die aan de bij de decreet en uitvoeringsbesluiten gestelde voorwaarden voldoen, verleent de Vlaamse Gemeenschap salarissen, salaristoelagen en werkingsbudget.

Art. 37.

Jaarlijks wordt een forfaitair werkingsbudget verleend om de kosten te dekken die verbonden zijn aan de werking en de uitrusting van de school, aan het kosteloos verstrekken van leerboeken en schoolbehoefte aan de leerplichtige leerlingen en aan de uitgaven voor de financiering van de investeringen.

Art. 111.

§ 1. Elk schoolbestuur maakt voor elk van zijn scholen een schoolreglement op waarin de rechten en plichten van elke leerling worden vastgelegd.

...

§ 1bis. Het school- of centrumbestuur informeert de betrokken personen over het school- of centrumreglement voorafgaand aan de inschrijving van de leerling en bij elke wijziging. Daarbij moeten volgende principes in acht worden genomen :

1° voorafgaand aan een inschrijving wordt het school- of centrumreglement schriftelijk of via elektronische drager aangeboden en verklaren de betrokken personen zich er schriftelijk mee akkoord;

2° bij elke wijziging van het school- of centrumreglement informeert het school- of centrumbestuur de betrokken personen schriftelijk of via elektronische drager over die wijziging en de betrokken personen geven opnieuw schriftelijk akkoord. Indien de betrokken personen zich met de wijziging niet akkoord verklaren, dan wordt aan de inschrijving van de leerling een einde gesteld op 31 augustus van het lopende schooljaar;

3° het school- of centrumbestuur vraagt de betrokken personen of ze een papierenversie van het school- of centrumreglement wensen te ontvangen;

4° een wijziging van het school- of centrumreglement kan ten vroegste uitwerking hebben in het daaropvolgende schooljaar, tenzij die wijziging het rechtstreekse gevolg is van nieuwe regelgeving.

§ 1ter...

...

Art. 112.

In het school- of centrumreglement moeten, voor zover van toepassing, minimaal de volgende onderdelen worden opgenomen :

...

6° de financiële bijdrageregeling voor de betrokken personen, de mogelijke afwijkingen en de contactpersoon binnen de school, het centrum voor deeltijds beroepssecundair onderwijs of het centrum voor vorming van zelfstandigen en kleine en middelgrote ondernemingen voor vragen of opmerkingen dienaangaande;

...

** Omzendbrief SO 78 van 27 november 2001 betreffende zorgvuldig bestuur in het secundair onderwijs.*

5.2. Ontvankelijkheid

De verwerende partij voert aan dat de klacht als onontvankelijk moet worden beschouwd wegens een gebrek aan voorwerp, nu de klacht gericht is tegen een verplichting om een door de school opgelegd laptopmodel te kopen, maar dergelijke verplichting volgens de verwerende partij niet bestaat en ook niet wordt voorgebracht door de verzoekers.

Dat van een verplichting tot aanschaf van een door de school voorgeschreven laptop geen sprake zou zijn, strookt hoegenaamd niet met de ter zake gevoerde communicatie van de school, en in het bijzonder met de inhoud van het voorgelegde schoolreglement 2021-2022, waarin met betrekking tot het één-op-één-project het volgende is vermeld: “Elke leerling koopt een eigen toestel aan via de school, een laptop van thuis meebrengen is niet toegelaten.” Dat in het schoolreglement wel degelijk sprake is van een verplichting, wordt overigens ter zitting uitdrukkelijk erkend door de verwerende partij.

De exceptie mist dan ook feitelijke grondslag en wordt door de Commissie verworpen.

5.3. Bevoegdheid

De Commissie is van oordeel dat zij, rekening houdende met de aangehaalde feiten en de geldende regelgeving, bevoegd is.

De Commissie onderstreept hierbij evenwel dat zij, zoals ook de verwerende partij terecht aangeeft, niet bevoegd is om de betwiste beslissing te vernietigen. Wél zal zij beoordelen of deze beslissing strookt met de hoger vermelde bepalingen inzake het aanrekenen van kosten in het secundair onderwijs.

5.4. Beslissing

5.4.1. *Kosteloosheid. Kostenbeperking. Kostenraming en ouderinformatie. Algemeen.*

5.4.1.1. Kosteloosheid

De grondwet waarborgt de kosteloze toegang tot het leerplichtonderwijs. Uit de grondwet en de regelgeving secundair onderwijs volgt dat er in het door de Gemeenschap gefinancierde of gesubsidieerde secundair onderwijs geen direct of indirect inschrijvingsgeld kan worden gevraagd. Dit wordt bevestigd door het Arbitragehof (thans: het Grondwettelijk Hof) in zijn arrest nr. 28/92 van 2 april 1992. De regel van de kosteloze toegang tot het onderwijs impliceert dat de basiskosten voor het verstrekken van onderwijs ten laste vallen van de publieke of private personen die het initiatief nemen om onderwijs aan te bieden. Zij kunnen daarvoor wel door de gemeenschap gefinancierd of gesubsidieerd worden (cf. art. 36 Codex Secundair Onderwijs).

De regel van de kosteloze toegang houdt geen recht op volledige kosteloosheid van het secundair onderwijs in. In genoemd arrest blijkt dat in de huidige stand van de regelgeving op het niveau van het secundair onderwijs de scholen van de ouders en de meerderjarige leerlingen wel een bijdrage kunnen vragen voor didactisch materiaal en voor bepaalde activiteiten en vormen van dienstverlening. Uitgesloten zijn evenwel kosten die behoren tot de basiskosten voor de organisatie van hedendaags onderwijs en een onderdeel vormen van de openbare dienstverlening van elke door de overheid gefinancierde of gesubsidieerde onderwijsinstelling.

Voor goederen en diensten waarvoor een bijdrage kan worden gevraagd mag niet meer worden aangerekend dan de kosten van de geleverde goederen of prestaties. Deze kosten moeten kunnen worden verantwoord, onder meer vanuit de eigenheid van de doelgroepen in het secundair onderwijs. De gevraagde bijdragen moeten het kenmerk behouden van een kostprijs. Dat veronderstelt enerzijds dat het gaat om door de school effectief gemaakte kosten en anderzijds dat het goederen of diensten betreft die de betrokken leerling effectief heeft ontvangen.

Er moet een lijst worden opgesteld van de bijdragen die van de ouders kunnen worden gevraagd. Deze lijst moet voor overleg aan de schoolraad worden voorgelegd en bij inschrijving of voor de start van het schooljaar via het schoolreglement aan de ouders worden meegedeeld. De regeling moet ook de mogelijkheid tot het toestaan van afwijkingen vermelden. Onder afwijkingen worden specifieke maatregelen of tegemoetkomingen verstaan voor financieel minder goeie gezinnen.

5.4.1.2. Kostenbeperking in het secundair onderwijs. Kostenraming en ouderinformatie.

Het secundair onderwijs mag dan niet verplicht kosteloos zijn, dit belet niet dat “passende maatregelen voor het invoeren van gratis onderwijs” voor dat onderwijsniveau behoren tot de doelstellingen van het Kinderrechtenverdrag (art. 28, § 1, b). Met haar beleid voor kostenbeperking en bevordering van gelijke kansen wil de Vlaamse Gemeenschap genoemde doelstelling van het Kinderrechtenverdrag invulling geven. Het komt elke inrichtende macht toe om zich met passende maatregelen in dit gemeenschappelijk beleid in te schrijven.

Een eerste stap in de ontwikkeling van een beleid van kostenbeperking ligt op het niveau van informatie en inspraak. Zo is decretaal voorgeschreven dat de lijst van de voor de ouders te verwachten geldelijke bijdragen voor overleg aan de schoolraad voorgelegd worden. De regelgeving waarborgt daarmee het recht van inspraak bij het beoordelen van de noodzaak of

het verantwoorde karakter van bepaalde kosten en het vaststellen van de hoogte daarvan. Van dit overleg kan gebruik worden gemaakt om op school een beleid en een cultuur van kostenbeperking uit te werken en te stimuleren. Het komt de schoolraad toe om aan de achterban van de schoolraad passende informatie te verstrekken over het gevoerde overleg en het daaruit voortkomend beleid.

De bijdrageregeling wordt in het schoolreglement opgenomen. De bijdrageregeling kan uiteraard geen uitgavenposten bevatten die ten laste vallen van de instelling. Verder moet, om aan de betrachtingen van de decreetgever en de noden van de ouders te voldoen, de bijdrageregeling volledig zijn en zo nauwkeurig als bij de aanvang van het schooljaar mogelijk is. Alle redelijkerwijze te verwachten bijdragen moeten worden vermeld. Een goede regeling zal ook transparant zijn opgesteld. Dat veronderstelt onder meer dat een duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen verplichte en facultatieve bijdragen en de activiteiten die daar onder horen.

De Commissie heeft in het verleden herhaaldelijk gesteld dat ook de facturatie transparant hoort te zijn, zonder daarom voor elk onderdeel tot in het laatste detail gepreciseerd te moeten zijn. Ouders die wat dat betreft vragen hebben, moeten op hun verzoek wel een gedetailleerde verantwoording kunnen ontvangen. De school dient zich zo te organiseren dat de ouders daarvoor ook terecht kunnen en correct en zakelijk geïnformeerd worden.

5.4.2. Toepassing.

5.4.2.1.1. Met betrekking tot de invoering van een laptopproject heeft de Commissie eerder het volgende overwogen:

“De Commissie heeft reeds in diverse uitspraken gesteld dat keuzes voor een pedagogisch project en de daarmee samenhangende leermiddelen tot de autonomie en de pedagogische vrijheid van het schoolbestuur behoren. De Commissie is niet bevoegd om over die keuze op zich, de weerslag van die keuze op de onderwijsverstrekking en de onderwijskundige merites daarvan een uitspraak te doen. (zie o.a. CZB/V/KSO/2017/398; CZB/V/KSO/2016/374; CZB/KL/KSO/2012/311; CZB/V/KSO/2012/307). Aspecten die de kostenbeheersing en de participatie raken, vallen wel onder haar bevoegdheid.

Aansluitend bij de genoemde uitspraken is de Commissie van oordeel dat een laptop kan worden beschouwd als een geïndividualiseerd werkmiddel. De kostprijs van dergelijke werkmiddelen kan in het secundair onderwijs ten laste worden gelegd van de ouders en de leerlingen.

Hieruit volgt voor de Commissie dat een school in beginsel kan bepalen dat een welbepaald type laptop voor haar een verantwoord leermiddel uitmaakt, waarvan zij de aanschaf verplicht kan voorschrijven.

Het opleggen van de verplichting om over een laptop te beschikken en het doorrekenen van de prijs daarvan bij een aanbod om die laptop via de school aan te schaffen, veronderstelt dan wel dat de school de daartoe geëigende procedure volgt. Dit betekent dat die verplichting in het schoolreglement is vermeld en dat de kost ervan in de bijdrageregeling (die een onderdeel vormt van het schoolreglement of een bijlage is bij dat reglement) moet worden opgenomen, en dat hierover voorafgaand overlegd is in de schoolraad.” (zie CZB/KL/P/KSO/2019/431).

5.4.2.1.2. Bij het voorgaande voegt zich nu het gegeven dat scholen in het kader van het Digisprong-project in 2021 en 2022 vanuit de Vlaamse overheid middelen ontvangen voor een ICT-toestel voor iedere leerling in het 5e en 6e leerjaar van het lager onderwijs en het

secundair onderwijs.¹ Voor wat betreft het secundair onderwijs gaat het om een bedrag van 510 EUR per in aanmerking komende leerling. De middelen dienen via aankoop, huur, leasing of huurkoop aangewend te worden ten laatste in het schooljaar 2022-2023; schoolbesturen die reeds in het schooljaar 2020-2021 werkten met een huur-, huurkoop- of aankoopprogramma voor ICT-toestellen kunnen de middelen uiterlijk tot en met het schooljaar 2023-2024 aanwenden. Binnen de contouren van Digisprong is het mogelijk dat een school in plaats van zelf over te gaan tot de aanschaf van toestellen die dan worden ter beschikking gesteld van de leerlingen, opteert voor een systeem waarbij de leerlingen gebruik maken van een eigen ICT-toestel ('bring your own device'(BYOD)). Dergelijk systeem wordt immers ook als huur beschouwd (art. 3 Besluit Vlaamse Regering van 30 april 2021). In dat laatste geval dient op de schoolrekening op advies van de schoolraad een af te spreken bedrag in mindering van de schoolrekening te worden gebracht. In dit verband is het van belang erop te wijzen dat uitdrukkelijk is bepaald dat schoolbesturen ertoe gehouden zijn de verkregen middelen aan te wenden in functie van de specifieke doelstelling waarvoor ze zijn toegekend, en dat slechts in het geval met de toegekende middelen de doelstelling is bereikt de resterende middelen aangewend worden voor een andere doelstelling zoals de ruimere ICT-infrastructuur van de school.

Waar het aldus ook binnen de perken van de regeling inzake Digisprong in beginsel mogelijk lijkt te blijven dat een school aan ouders de verplichting oplegt zelf in te staan voor de aanschaf van een welbepaalde laptop, en ouders voor die aanschaf doorverwijst naar een aanbod via de school, dan blijft daarbij uiteraard onverkort de dubbele voorwaarde gelden van een opname van de desbetreffende kost in de bijdrageregeling van het schoolreglement en een voorafgaand overleg daaromtrent in de schoolraad.

5.4.2.2.1. Het voorliggend dossier heeft betrekking op de invoering van een project waarbij aan de leerlingen van het 1^e en 3^e leerjaar door de school wordt voorgeschreven om voor het schooljaar 2021-2022 een welbepaalde laptop aan te schaffen via een partner van de school, waarbij is voorzien in een koop-of huurkoopformule. De prijs van de laptop bedraagt bij onmiddellijke aankoop 774,00 EUR; bij de huurkoopformule is dit 874,00 EUR. Vanuit de middelen die de school ontvangt in het kader van Digisprong, zou worden voorzien in een korting van 33% die wordt toegekend via de schoolfactuur in het schooljaar 2022-2023.

5.4.2.2.2. Zoals hoger gesteld dient de kost van verplicht gestelde leermiddelen die via de school worden aangeboden te worden vermeld in de bijdrageregeling, die een verplicht onderdeel vormt van het schoolreglement. Deze bijdrageregeling dient als onderdeel van het schoolreglement vooraf voor overleg aan de schoolraad te worden voorgelegd. Ook binnen het Gemeenschapsonderwijs is men tot dergelijk overleg gehouden, dan wel niet op basis van het aldaar niet van toepassing zijnde participatiedecreet van 2 april 2004, maar wel op grond van het Bijzonder Decreet betreffende het gemeenschapsonderwijs van 14 juli 1998 en art. 35 Codex secundair onderwijs, welke laatste bepaling ontegensprekelijk binnen de bevoegdheid van de Commissie valt.

Er wordt niet betwist dat het aan de Commissie voorgelegde schoolreglement 2021-2022, dat de ouders zou zijn overgemaakt bij de aanvang van het schooljaar en waarin de verplichting tot aanschaf van de laptop en de prijs ervan is vermeld, als dusdanig niet vooraf voor overleg aan de schoolraad werd voorgelegd.

¹ Besluit van de Vlaamse Regering van 30 april 2021 tot vaststelling van de regels voor de toekenning van extra ICT-middelen 2021 in het kader van de Digisprong voor het gewoon en buitengewoon kleuter-, lager en secundair onderwijs en de hbo5-opleiding Verpleegkunde; Omzendbrief NO/2021/03 'Digisprong gewoon en buitengewoon kleuter-, lager en secundair onderwijs en de HBO5-opleiding Verpleegkunde' van 31/05/2021.

De invoering van het laptopproject kwam dan wel aan bod tijdens de schoolraad van 22 juni 2021, maar op dat moment waren de betrokken ouders reeds van de invoering van het project en een aantal belangrijke modaliteiten zoals de prijzen op het hoogte gesteld via de mededeling die via Smartschool was gedaan op 16 juni. Deze mededeling bevatte eveneens de link naar de digitale omgeving waar de laptop kon worden besteld, samen met de oproep dit te doen vóór 15 juli 2021.

In die omstandigheden zag de schoolraad zich geconfronteerd met een reeds vaststaand project, waaromtrent bezwaarlijk nog het vereiste voorafgaand overleg mogelijk was. Aldus is geen ander besluit mogelijk dan dat de schoolraad niet correct betrokken werd bij de invoering van het laptopproject als zodanig en de financiële aspecten daarvan in het bijzonder. Te meer nu die financiële impact van het project voor de betrokken ouders aanzienlijk blijkt te zijn, had mogen verwacht worden dat een bijzondere aandacht zou zijn uitgegaan naar de rol van de schoolraad binnen een breed en tijdig opgestart overleg.

De gewijzigde bijdrageregeling zoals opgenomen in het schoolreglement 2021-2022 is dan ook niet correct tot stand gekomen en kan in beginsel niet worden toegepast.

De verwerende partij stelt ter zitting dat mede gelet op het feit dat de infrastructuur van de school eerst op 1 oktober 2021 klaar is voor een effectieve start ervan, de invoering van het laptopproject voorlopig wordt uitgesteld en de bepalingen inzake de verplichte aanschaf van de laptop in het schoolreglement dus op heden niet worden toegepast, en men intussen alsnog zal overleggen met de schoolraad.

Gesteld dat de omstandigheden nog een daadwerkelijk overleg met een open karakter over de invoering van het project toelaten, en dit aldus alsnog tot een rechtmatige wijziging van het schoolreglement en de bijdrageregeling zou leiden, dan wijst de Commissie er evenwel op dat overeenkomstig art. 111, §1bis, 4° Codex secundair onderwijs enkel een wijziging van het schoolreglement die het gevolg is van nieuwe regelgeving, reeds uitwerking kan hebben in het lopende schooljaar.

5.4.2.2.3. Nog afgezien van bovenstaande overwegingen omtrent het gebrek aan overleg met de schoolraad en de daaruit volgende conclusie inzake de procedureel niet correct tot stand gekomen wijziging van het schoolreglement en de bijdrageregeling, doet de Commissie meer in het algemeen opmerken dat de verwerende partij omtrent de invoering van het project bijzonder laatijdig heeft gecommuniceerd.

De betrokken ouders, wiens kinderen op 1 september 2021 overgaan van het 2^e naar het 3^e leerjaar werden van het project en een aantal belangrijke modaliteiten op de hoogte gesteld via Smartschool op 16 juni 2021. De ouders werden daarbij opgeroepen hun bestelling van de laptop te plaatsen vóór 15 juli, zodat de levering kan worden gegarandeerd tegen 1 september 2021. Ouders van nieuwe leerlingen op de school zouden omtrent het project eerder tijdens een infomoment op 8 mei 2021 geïnformeerd zijn. Nadat kort na de communicatie op 16 juni 2021 verschillende vragen en bedenkingen van ouders werden ontvangen, heeft de school bijkomende info (met onder meer een oplist van vaak gestelde vragen) aan de ouders van leerlingen van het 2^e jaar verspreid op 23 juni 2021. Vervolgens zou een aangepast schoolreglement met vermelding van de verplichte aanschaf van de laptop en de kostprijs, zijn overgemaakt bij aanvang van het schooljaar.

Daarmee werden de betrokken ouders met betrekking tot een ingrijpend project dat voor hen een aanzienlijke financiële impact heeft, bijzonder laat geïnformeerd. De invoering van een project met zulke financiële implicaties vraagt om een aangepast tijdsplan, waarbinnen een ruim en breed overleg met de schoolraad mogelijk zou zijn, maar dat ook ouders die geconfronteerd met dergelijk project daarmee niet wensen of kunnen instemmen, eventueel toelaat om tijdig een andere school te zoeken. De verzoekers klagen niet onterecht aan dat dit binnen het door de school gehanteerde timing, de facto onmogelijk werd gemaakt.

De Commissie wijst er in dit verband op eerder te hebben gesteld dat waar het gegeven dat een inschrijving van een leerling in een school geldt voor de duur van de hele schoolloopbaan in die school ingrijpende wijzigingen in het schoolreglement en een aanzienlijke verhoging van de bijdrageregeling in beginsel niet in de weg staat, ouders en leerlingen daaraan wel het recht ontlenen op een verhoogde transparantie en een ruim tijdige en grondige informatie en overleg over de implicaties van de wijzigingen die hen in een aangepast schoolreglement ter ondertekening worden voorgelegd. (CZB/KL/KSO/2012/311; CZB/V/KSO/2012/307)

Waar de vraag zou kunnen rijzen of de laattijdige communicatie vanuit de school te vermijden was, nu ook zij op haar beurt zou kunnen stellen laat geïnformeerd te zijn vanuit de overheid omtrent de toekenning van middelen binnen het Digisprong-project, moet worden opgemerkt dat geen verplichting bestaat die middelen reeds aan te wenden tijdens het schooljaar 2021-2022. Binnen het Digisprong-project wordt scholen daarvoor de tijd gegeven tot het schooljaar 2022-2023. Bovendien moet worden opgemerkt dat uit de verklaringen ter zitting blijkt dat de infrastructuur van de school zelf niet klaar was voor de opstart van het laptopproject bij aanvang van het schooljaar 2021-2022.

5.4.2.2.4. Aansluitend bij het gestelde onder randnummer 5.4.1.2., wenst de Commissie verder nogmaals te benadrukken dat een school wordt geacht zich in te schrijven in een beleid van kostenbeperking.

In voorliggend dossier wordt de ouders gevraagd een laptop aan te schaffen met een kostprijs van 774,00 EUR (bij onmiddellijke aankoop) of 874,00 EUR (bij huurkoop), met een voorziene korting van 33% via de schoolfactuur in het schooljaar 2022-2023. Deze kost komt voor de betrokken ouders bovenop de overige kosten (boeken, uitstappen,...) die voor het derde jaar ASO/TSO worden geraamd op 765/770 EUR.

Nu de kosten voor de betrokken ouders daarmee wel heel erg dreigen op te lopen, blijkt uit een bevraging daaromtrent ter zitting, dat de school niet op duidelijke wijze kan aantonen in hoeverre de invoering van de laptops eventueel een besparing op andere kosten zoals boeken, zou kunnen opleveren.

In dit verband kan nogmaals worden gewezen op het recht van inspraak bij het beoordelen van het verantwoorde karakter van bepaalde kosten en het vaststellen van de hoogte daarvan, en de rol die de schoolraad aldus kan vervullen in de totstandkoming van een beleid van kostenbeperking. Een schoolraad die in voorliggend dossier, zoals hoger gebleken, met betrekking tot de invoering van het laptopproject evenwel niet werd geconsulteerd zoals voorzien.

5.4.2.2.5. De Commissie wenst verder in herinnering te brengen dat een bijdrageregeling volledig, zo nauwkeurig als mogelijk, en transparant dient te zijn.

In voorliggend dossier blijkt evenwel naast de kost voor de laptop slechts 1 totaalbedrag te zijn vermeld voor alle overige kosten, zonder enige verder onderverdeling van een kost per activiteit of dienst. Dergelijke werkwijze voldoet voor de Commissie in geen geval aan de vereiste van transparantie op dit vlak.

5.4.2.2.6. Bijkomend merkt de Commissie nog op dat de terugbetalingsregeling die door de school wordt voorzien in het kader van het laptopproject, erin bestaande dat een korting van 33% op de aankoopprijs ofwel 255 EUR zou worden toegekend op de schoolfactuur voor het schooljaar 2022-2023, niet strookt met de bepalingen inzake Digisprong zoals opgenomen in het Besluit van de Vlaamse Regering van 30 april 2021 en nader toegelicht in de Omzendbrief NO/2021/03.

Waar immers is voorzien dat scholen 510 EUR per in aanmerking komende leerling ontvangen voor een ICT-toestel voor iedere leerling, is art. 3 van het besluit van de Vlaamse Regering van 30 april 2021 bepaald dat schoolbesturen ertoe gehouden zijn deze middelen

aan te wenden in functie van de doelstelling waarvan ze zijn toegekend. Slechts wanneer met de toegekende middelen de doelstelling is bereikt kunnen de resterende middelen aangewend worden voor een andere doelstelling zoals bepaald in artikel 2 van het besluit, zoals de ruimere ICT-infrastructuur van de school. Voor wat betreft de doelstelling om voor leerlingen ICT-toestellen beschikbaar te maken, kan het schoolbestuur ICT-toestellen aankopen, leasen of huren, waarbij ook als huur wordt beschouwd het model waarbij het schoolbestuur kiest voor een systeem waar leerlingen gebruik maken van een eigen ICT-toestel. In dit laatste geval wordt op de schoolrekening op advies van de schoolraad een af te spreken bedrag in mindering van de schoolrekening gebracht.

De verwerende partij beperkt zich in de aanwending van de toegekende middelen voor ICT-toestellen voor de leerlingen tot de terugbetaling per leerling van een bedrag van 255 EUR. Het resterende deel van deze middelen wendt zij aan voor de ICT-infrastructuur van de school. Zij lijkt daarbij te menen dat de doelstelling om elke leerling over een ICT-toestel te doen beschikken bereikt is, nu deze leerlingen bij de externe partner van de school zijn overgegaan tot de aanschaf van een toestel. Daarmee lijkt de verwerende partij evenwel de zaken om te draaien. Wanneer de school in het kader van het Digisprong-project opteert voor een regeling waarbij zij de leerlingen verplicht zelf een laptop aan te schaffen onder door de school bepaalde voorwaarden, dan gaat het om een regeling die met het oog op de doelstelling om voor elke leerling een ICT-toestel beschikbaar te maken, om 'een systeem waar leerlingen gebruik maken van een eigen ICT-toestel' dat binnen de bepalingen inzake Digisprong moet worden beschouwd als een vorm van huur. De verplichting voor de school om de middelen toegekend voor de ICT-toestellen voor die specifieke doelstelling aan te wenden, blijft dan onverkort gelden. Wanneer de ouders het toestel zelf hebben moeten aanschaffen onder de door de school bepaalde voorwaarden, zal dan ook steeds in eerste instantie moeten worden nagegaan hoe men deze middelen de ouders kan doen toekomen. Zoals ook aangegeven in de regeling inzake Digisprong, zal de aanwending dan concreet de vorm aannemen van een verrekening via de schoolfactuur. Binnen deze contouren lijkt het de Commissie dan ook niet mogelijk dat een school die de leerlingen de aanschaf van een toestel oplegt waarvan de kostprijs de door de school ontvangen middelen voor ICT-toestellen overtreft, deze middelen kan aanwenden voor een andere doelstelling zoals de IT-infrastructuur van de school.

5.4.2.3. De Commissie herhaalt dat de school dan wel een welbepaald type laptop als verplicht leermiddel kan voorschrijven, maar dat bij een aanbod om dit aan te schaffen via de school, steeds het principe van de vrijwilligheid moet gelden. De Commissie heeft bij herhaling gesteld dat bij een schoolaanbod van studiemateriaal ouders de vrijheid behouden om het materiaal dat op de vrije markt voorhanden is, op eigen initiatief aan te schaffen (zie bijv. CZB/KL/P/KSO/2019/431; CZB/V/KSO/2017/398; CZB/V/KSO/2016/379; CZB/V/KSO/2012/307). Dit principe dient voor de Commissie te blijven gelden wanneer een school in het kader van Digisprong opteert voor een BYOD-systeem, en daarbij voorziet in een aanbod om de voorgeschreven laptop via de school aan te schaffen.

Dat inzake een schoolaanbod van studiemateriaal de vrijwilligheid steeds moet gegarandeerd worden, houdt hier voor de Commissie in dat in beginsel steeds in de mogelijkheid dient te worden voorzien dat gebruik wordt gemaakt van een eigen toestel dat ten minste voldoet aan de door de school bepaalde specificaties. Voor het in het geheel en op generieke wijze uitsluiten van dergelijke mogelijkheid, is voor de Commissie hoe dan ook vereist dat hiervoor een omstandige motivering wordt gegeven en dat het als integraal onderdeel van het beleid inzake kostenbeheersing voorwerp van bespreking uitmaakt op de schoolraad.

5.4.3. De Commissie komt tot volgende beslissing:

De bijdrageregeling in het schoolreglement 2021-2022 met vermelding van de kosten verbonden aan de verplichte aanschaf van een laptop, werd vooraf niet voor overleg

voorgelegd aan de schoolraad, is daarmee niet geldig tot stand gekomen en kan in beginsel niet worden toegepast. Deze bijdrageregeling vertoont verder een gebrek aan transparantie. Daarenboven wordt onvoldoende duidelijkheid aan de ouders geboden over de besteding van de in het kader van Digisprong door de school ontvangen middelen voor ICT-toestellen.

De klacht is gegrond.

De Commissie nodigt de verwerende partij uit om uiterlijk binnen de twee maanden na de ontvangst van de beslissing mee te delen hoe zij aan de beslissing van de Commissie gevolg heeft gegeven of plant te geven.

5.5. Sanctieregeling

Artikel VII.5 codificatie sommige bepalingen voor het onderwijs van 28 oktober 2016 bepaalt dat de Commissie, wanneer zij oordeelt dat een klacht gegrond is, kan beslissen om een gedeeltelijke terugbetaling van de werkingsmiddelen van de betrokken school op te leggen. De terugvordering of inhouding kan echter niet meer bedragen dan 10 procent van deze werkingsmiddelen en kan er niet toe leiden dat het aandeel in de werkingsmiddelen dat bestemd is voor personeelsaangelegenheden in absolute cijfers kleiner wordt dan wanneer de maatregel niet zou getroffen zijn.

Deze sanctie wordt slechts uitvoerbaar de dag nadat de termijn om beroep in te stellen bij de Vlaamse regering verstreken is.

Voorafgaandelijk aan het opleggen van een sanctie nodigt de Commissie het betrokken schoolbestuur uit om de bestreden rechtshandeling in te trekken of te herzien of in een passende genoegdoening te voorzien.

De Commissie nodigt de verwerende partij uit om haar uiterlijk binnen de 2 maanden na de ontvangst van deze beslissing mee te delen hoe zij aan de beslissing van de Commissie gevolg heeft gegeven of plant te geven.

De Commissie gaat ervan uit dat verwerende partij de aanbevelingen van de Commissie zal opvolgen en oordeelt dat er vooralsnog geen aanleiding is tot het opleggen van een sanctie.

6. BEROEP

Tegen een beslissing van de Commissie kan binnen een termijn van zestig kalenderdagen die ingaat de tweede dag na de postdatum van de betekening van deze beslissing, bij aangetekend schrijven een beroep bij de Vlaamse Regering, in de persoon van de Minister van Onderwijs, ingesteld worden (met een afschrift aan het secretariaat van de Commissie).

Brussel, 15 oktober 2021

Frederik Stevens
Waarnemend Secretaris

Bengt Verbeeck
Voorzitter